

Ольга Дем'янець

Костянтин Задоя

Анастасія Москаленко

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ**

місто Київ

2008 рік

**Авторський колектив висловлює щирі подяку
за допомогу в підготовці цієї брошури Семьоркіній Олені Миколаївні.**

ЗМІСТ

Вітальне слово.

- 1. Право на свободу об'єднання. Громадські організації як рушійні сили формування громадянського суспільства в Україні.**
- 2. Нормативно-правове забезпечення діяльності громадських організацій в Україні.**
- 3. Створення, легалізація та державна реєстрація об'єднань громадян.**
- 4. Статус та внутрішньо-організаційна структура громадської організації.**
- 5. Господарська діяльність об'єднань громадян.**
- 6. Оподаткування діяльності громадських організацій в Україні.**
- 7. Місцеві осередки в структурі громадських організацій.**
- 8. Судова практика щодо діяльності громадських організацій.**

Наші контакти.

Інформація про ВМГО «Дебатна Академія».

Шановний читачу!

Створення в Україні правової держави та утвердження верховенства права є можливим лише за умови існування громадянського суспільства, чільне місце в якому посідають діючі громадські організації. При здійсненні своєї діяльності об'єднання громадян постійно потребують юридичних консультацій та допомоги для захисту власних прав, свобод та інтересів, а також прав, свобод та інтересів своїх членів. Необхідно зацентувати увагу і на належному виконанні передбачених законом обов'язків та неприпустимості висунення від органів державної влади та місцевого самоврядування вимог, які не передбачені законодавством України.

Метою Юридичної фірми «Москаленко і Партнери» є надання об'єднанням громадян найякісніших та своєчасних юридичних послуг, які охоплюють всі можливі аспекти їх діяльності, за ціну, яка є доступною для неприбуткових організацій та не потягне за собою збільшення фінансового навантаження на їх членів та благодійників.

Юристи нашої фірми мають великий досвід роботи з такими організаціями як ВГО «Асоціація правників України», ВГО «Федерація мисливського собаківництва України», ВМГО «Дебатна Академія» та багатьма іншими. Надаючи юридичні консультації будь-якої складності, ми завжди аналізуємо весь обсяг законодавчих актів та рекомендаційних джерел, звертаємось до українських та міжнародних судових прецедентів.

Наша практика не обмежується питаннями, викладеними в цій брошурі, і охоплює такі сфери:

- ✓ Захист прав і свобод людини і громадянина
- ✓ Правова допомога об'єднанням громадян
- ✓ Договірне право
- ✓ Корпоративне право
- ✓ Право інтелектуальної власності
- ✓ Екологічне право
- ✓ Трудове право
- ✓ Земельне право та операції з нерухомістю
- ✓ Консультування щодо тендерних процедур
- ✓ Судове представництво

Наша ініціатива зосередити свою увагу на консультуванні об'єднань громадян та написати цю брошуру викликана, в першу чергу, тим, що Юридична фірма «Москаленко і Партнери» поділяє мету та прагне зробити свій внесок в створення в Україні громадянського суспільства, утвердження верховенства права – мистецтва добра і справедливості, та посилення захисту прав і свобод людини і громадянина.

З найкращими побажаннями,

Анастасія Володимирівна Москаленко

Керуючий партнер ЮФ «Москаленко і Партнери»

Право на свободу об'єднання.

Громадські організації як рушійні сили формування громадянського суспільства в Україні

Конституція України проголосила Україну демократичною, соціальною, правовою державою. Соціальна держава повинна забезпечувати розвиток та підтримку членів суспільства, громадських інститутів. Правова демократична держава передбачає, зокрема, те, що права і свободи кожної конкретної людини забезпечуються державою в не меншій мірі, ніж благополуччя суспільства, оскільки з окремих людей складається все суспільство. Водночас реальні умови, які склались в Україні, доводять, що саме громадські організації сьогодні показують себе найбільш спроможними та дієвими суб'єктами представництва та захисту інтересів громадян. Громадські організації все більше усвідомлюють свою місію здійснення повновладдя українського народу та безумовного забезпечення дотримання та реалізації прав, свобод та інтересів громадян, що свідчить про поступове, але неспинне формування в Україні громадянського суспільства. Умови та ефективність діяльності громадських організацій завжди тісно поєднані з конкретними завданнями, які стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку, та можуть виступати індикатором дотримання верховенства права та розбудови громадянського суспільства.

Право на свободу об'єднання (асоціацій) передбачено і гарантовано Конституцією та законодавством України, Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Конвенцією Міжнародної організації праці "Про свободу асоціацій і захист права на організацію".

Відповідно до ст. 20 Загальної декларації прав людини, ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами. Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якого об'єднання. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням за винятком тих, що прямо встановлені законом.

Згідно зі ст. 36 Конституції України, громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій. Усі об'єднання громадян рівні перед законом. Статті 36 Конституції України відповідають стаття 314 Цивільного кодексу України, стаття 7 Закону України «Про об'єднання громадян».

Право на свободу об'єднання є за своєю природою особистим немайновим конституційним правом та включає:

- ✓ правову та фактичну можливість добровільно, без примусу чи попередньої згоди створювати об'єднання громадян, за своїм вибором вступати до таких організацій та виходити з них;
- ✓ право об'єднань громадян самостійно виробляти свої статuti, організувати свою внутрішню структуру та апарат;
- ✓ право об'єднань громадян співпрацювати з іншими українськими та міжнародними організаціями;

- ✓ право об'єднань громадян вступати в правовідносини з органами державної влади та місцевого самоврядування;
- ✓ будь-які інші аспекти вільного, на власний розсуд визначення своєї поведінки в сфері здійснення цього права.

Закон визначає, що об'єднанням громадян є добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод. Об'єднання громадян створюються і діють на основі добровільності, рівноправності їх членів (учасників), самоврядування, законності та гласності. Це самоврядна, постійно діюча асоціація людей, яка має певне документальне оформлення та організаційно-структурне забезпечення і не має на меті одержання прибутків. Вони вільні у виборі напрямів своєї діяльності. Обмеження діяльності об'єднань громадян може встановлюватись тільки Конституцією та законами України. Вимога про зазначення в офіційних документах щодо членства (участі) у тому чи іншому об'єднанні громадян не допускається, крім випадків, передбачених законами України. Всі об'єднання громадян, незалежно від назви (рух, конгрес, асоціація, фонд, спілка тощо) поділяються в Україні на політичні партії або громадські організації.

Громадська організація є об'єднанням громадян, створеним для задоволення та захисту їх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів. Найбільш поширеними різновидами громадських організацій є: профспілки; організації інвалідів, ветеранів; жіночі, молодіжні, дитячі організації; наукові, технічні, культурно-просвітницькі, фізкультурно-спортивні та інші добровільні товариства; творчі спілки; різноманітні земляцтва; асоціації, товариства та інші. Кожен громадянин має право бути членом та приймати участь в діяльності будь-якої кількості громадських організацій (навідмінно від політичних партій) міжнародного, всеукраїнського або іншого рівня, незалежно від того, для реалізації яких законних інтересів створені ці організації.

Кожна зареєстрована громадська організація, згідно ст.ст. 83, 85 Цивільного кодексу України та Закону України «Про об'єднання громадян», є юридичною особою, різновидом непідприємницького товариства. Громадські організації реєструються в органах державної податкової служби як неприбуткові організації.

Держава зобов'язана сприяти розвитку політичної та громадської активності, творчої ініціативи громадян і створювати рівні умови для діяльності їх об'єднань. Наприклад, відповідно до статті 8 Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації», органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані залучати вказані організації до розроблення і обговорення проектів рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді.

Обов'язком держави також є невтручання як у реалізацію громадянами права на свободу об'єднання, так і в діяльність самих об'єднань, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. «Тим самим Конституція України встановила межі втручання держави в реалізацію права громадян на свободу об'єднання. Пункт 11 частини першої статті 92 Конституції України передбачає, що виключно законами визначаються засади утворення і діяльності: об'єднань громадян". Інші (що не є найбільш загальними) питання реалізації права на свободу об'єднання в громадянському суспільстві не підлягають державному регулюванню і мають вирішуватися на вільний розсуд його членів».

До конституційних гарантій права громадян на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації також належить вичерпний перелік підстав та особливий порядок припинення діяльності громадських об'єднань. Встановлений в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей перелік підстав заборони діяльності об'єднань громадян визначається статтею 37 Конституції України та статтею 4 Закону України «Про об'єднання громадян»¹.

Це дослідження присвячене правовому регулюванню діяльності громадських організацій в Україні, хоча велика частина розкритих питань може бути застосована і до політичних партій.

Нормативно-правове забезпечення діяльності громадських організацій в Україні

Основним законодавчим актом, який регулює діяльність громадських організацій, є прийнятий в 1992 році Закон України «Про об'єднання громадян». Даний законодавчий акт визначає правовий статус громадських організацій, встановлює загальні принципи їхньої діяльності, формулює основні принципи взаємодії громадських організацій та держави, обмеження, які встановлюються в діяльності громадських організацій, врегульовує порядок створення громадських організацій, вимоги до їхніх статутних документів, процедуру легалізації громадських організацій, закріплює майнові та немайнові права громадських організацій, загальні засади нагляду за діяльністю громадських організацій та їхньої юридичної відповідальності.

Необхідно звернути увагу на те, що Закон України «Про об'єднання громадян» був прийнятий ще в перші роки незалежності України, а тому його положення не враховують динамічних змін, які відбувалися в українському законодавстві. Зокрема, в 2003 році був прийнятий новий Цивільний кодекс України. У цьому законодавчому акті було по-новому врегульовано правовий статус юридичних осіб в Україні. Окремі з новел ЦК прямо стосуються діяльності громадських організацій. Так, за термінологією ЦК громадські організації слід розглядати як непідприємницькі товариства. Завдяки даному положенню закону було усунуто певну «відірваність» правового статусу громадських організацій від статусу інших юридичних осіб.

Важливе місце у правовому регулюванні діяльності громадських організацій займає Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок легалізації об'єднань громадян" №140 від 26.02.1993 р. Даний нормативний акт досить детально врегульовує процедуру легалізації громадських організацій, визначає перелік необхідних для легалізації документів, встановлює строки розгляду поданих для легалізації документів.

¹ Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частин першої, другої статті 10 Закону України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" (справа про молодіжні організації) № 18-рп від 13.12.2001

Особливості правового статус окремих видів громадських об'єднань

Загальні засади правового регулювання встановлюються Законом України «Про об'єднання громадян». Однак, даний законодавчий акт не може повністю відобразити специфіку окремих різновидів громадських організацій. Цю функцію виконують спеціальні законодавчі акти.

Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" встановлює принципи діяльності молодіжних та дитячих організацій, специфічні вікові вимоги до засновників та членів таких організацій, їхні права та обов'язки, основні засади взаємодії з державними органами. Необхідно не забувати, що при цьому Закон України «Про об'єднання громадян» є загальним актом, який регулює правовідносини у цій сфері, а Закон України «Про молодіжні та дитячі організації» визначає їх особливості, тобто є додатковим, доповнюючим до першого закону.

Закон України «Про професійних творчих працівників і творчі спілки» визначає принципи та основні напрями діяльності творчих спілок, їхні взаємовідносини з державою, права та обов'язки, порядок створення та державної реєстрації, вимоги до статутних документів, компетенцію органів управління, особливості ведення господарської діяльності. Звертаємо Вашу увагу, що в цьому законі немає жодного посилання на Закон України «Про об'єднання громадян». Усі особливості правовідносин щодо творчих спілок регулюються виключно цим законом та підзаконними актами на його реалізацію.

Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» врегульовує правовий статус одного з найпотужніших та найвпливовіших різновидів громадських організацій – професійних спілок. Закон визначає права та обов'язки профспілок, права їхніх членів, принципи взаємодії з державними органами та роботодавцями, процедуру створення та припинення діяльності профспілок, вимоги до їхніх статутних документів. На відміну від творчих спілок, на діяльність профспілок (та організацій роботодавців) поширюється і дія Закону України «Про об'єднання громадян».

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» закріплює правовий статус громадських організацій інвалідів, які надають соціальні послуги, здійснюють представництво інтересів їхніх членів та контроль з додержанням прав інвалідів. Одним з основних положень закону є порядок надання громадським організаціям інвалідів та створеним ними підприємствам податкових пільг. Однак, вказаний Закон не визначає жодної конкретної ознаки, за якою легалізуючий орган повинен ідентифікувати громадські організації інвалідів як такі, тому для надання відповідних переліків до Міністерства праці та соціальної політики України для державної підтримки цих організацій легалізуючі органи керуються розділами "мета і завдання" та "членство" статутів відповідних громадських організацій.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» закріплює правовий статус громадських наукових організацій, визначає їхні специфічні права у сфері наукової діяльності, порядок їхньої взаємодії з державними органами.

Закон України «Про захист справ споживачів» врегульовує правовий статус громадських організацій споживачів, закріплює значний перелік їхніх повноважень, спрямованих на захист прав та інтересів їхніх учасників.

Створення, легалізація та державна реєстрація об'єднань громадян

За загальним правилом, засновниками громадських організацій можуть бути громадяни України, громадяни інших держав, особи без громадянства, які досягли 18 років, а молодіжних та дитячих організацій - 15-річного віку. Рішення про заснування об'єднань громадян приймаються установчим з'їздом (конференцією) або загальними зборами, рішення яких оформлюються протоколом. Це мають бути рішення про створення громадської організації, про прийняття статуту, про обрання керівних органів. У випадку створення всеукраїнської громадської організації, провести місцеві збори та оформити протоколи повинні всі обласні осередки.

Після проведення установчого з'їзду (зборів) громадської організації вона повинна бути обов'язково легалізована. Легалізація громадських організацій відбувається у двох формах: повідомлення про заснування або реєстрації.

Відмінність між двома даними процедурами полягає у правових наслідках, які вони тягнуть. Легалізація громадських організацій шляхом повідомлення про заснування не тягне за собою набуття громадською організацією статусу юридичної особи. Громадська організація легалізована шляхом реєстрації набуває статусу юридичної особи. Не менш важлива відмінність: стаття 20 Закону України «Про об'єднання громадян» наділяє визначеними у ній правами виключно зареєстровані громадські організації!

Легалізація громадських організацій здійснюється відповідно Міністерством юстиції України, місцевими органами державної виконавчої влади, виконавчими комітетами сільських, селищних, міських Рад народних депутатів. Для легалізації шляхом повідомлення громадська організація має надати заяву, підписану не менш як трьома засновниками громадської організації або їх уповноваженими представниками.

Процес легалізації громадської організації шляхом реєстрації є більш складним. До легалізуючого органу подається заява, підписана не менш як трьома засновниками об'єднання громадян або їх уповноваженими представниками. До заяви додаються: 1) статут (положення) в двох примірниках; 2) протокол установчого з'їзду (конференції) або загальних зборів, які прийняли статут (положення); 3) відомості про склад керівництва центральних статутних органів (із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, місця постійного проживання, посади (заняття), місця роботи); 4) дані про наявність місцевих осередків, підтверджені протоколами конференцій (зборів); 5) документ про сплату реєстраційного збору; 6) відомості про засновників об'єднання громадян або спілок об'єднань громадян (для громадян - із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, місця постійного проживання; для спілок об'єднань громадян - назви об'єднання, місцезнаходження вищих статутних органів, а також доданням копії документа про легалізацію); 7) документ, який підтверджує місцезнаходження об'єднання громадян.

Громадська організація легалізована шляхом реєстрації набуває остаточного статусу юридичного особи після внесення її до єдиного державного реєстру юридичних осіб. За загальним правилом подібну адміністративну процедуру виконують державні реєстратори районних державних адміністрацій. Однак, для громадських організацій така процедура спрощена. Вони одержують свідоцтво про внесення до державного реєстру юридичних осіб через орган юстиції без додаткового звернення до державного реєстратора.

Про легалізацію (офіційне визнання) об'єднання громадян легалізуючий орган повідомляє у засобах масової інформації.

У разі легалізації об'єднання громадян шляхом повідомлення про його заснування відомості про об'єднання уносяться до книги обліку громадських організацій, про що засновники повідомляються відповідним листом, який підписує керівник Департаменту, керівник територіального органу юстиції. В даному листі має бути зазначено дату і номер наказу, яким прийнято рішення, дату внесення до Книги обліку.

Свідоцтво про реєстрацію (легалізацію) об'єднання громадян, перший примірник статуту видаються особисто засновнику, керівнику об'єднання громадян або уповноваженій ними особі, які у відповідному реєстрі проставляють свій підпис із зазначенням своєї посади в об'єднанні громадян, прізвища, імені та по батькові, дати одержання документів.

Відомості про зареєстровані (легалізовані) об'єднання громадян, зміни до статутних документів об'єднань громадян вносяться до Єдиного державного реєстру об'єднань громадян та благодійних організацій в порядку, встановленому Положенням про Єдиний державний реєстр об'єднань громадян та благодійних організацій.

Статус та внутрішньо-організаційна структура громадської організації

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про об'єднання громадян», громадські організації утворюються і діють з всеукраїнським, місцевим та міжнародним статусом. Територія діяльності самостійно визначається об'єднанням громадян і закріплюється в статуті.

До всеукраїнських об'єднань громадян належать об'єднання, діяльність яких поширюється на територію всієї України і які мають місцеві осередки у більшості її областей. До місцевих об'єднань належать об'єднання, діяльність яких поширюється на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці або регіону. Громадська організація є міжнародною, якщо її діяльність поширюється на територію України і хоча б однієї іншої держави.

Важливо, що громадська організація може мати лише один статус, тобто неможливо одночасне закріплення положень про те, що організація є всеукраїнською та поширює свою діяльність на територію іноземних держав. Організація, яка планує співпрацювати з іноземними та міжнародними об'єднаннями громадян, може передбачити в своєму статуті положення про те, що вона співпрацює з іноземними та міжнародними об'єднаннями громадян, здійснює зовнішньоекономічну діяльність відповідно до чинного законодавства України, деталізувати порядок і форми такої співпраці. Вступ української громадської організації до міжнародного об'єднання громадян або співпраця з таким об'єднанням не є підставою для її перереєстрації на міжнародну.

Засновники, індивідуальні та колективні члени громадських організацій.

Види громадських організацій залежно від їх засновників

Законодавство України розрізняє осіб, які можуть бути засновниками та членами громадських організацій. Відповідно до Закону України «Про об'єднання громадян», засновниками громадських організацій можуть бути громадяни України, громадяни інших держав, особи без громадянства, які досягли 18 років, а молодіжних та дитячих організацій - 15-річного віку. Членами громадських організацій, крім

молодіжних та дитячих, можуть бути особи, які досягли 14 років. Вік членів молодіжних та дитячих громадських організацій визначається їх статутами в межах, встановлених законами України. Громадські організації можуть не мати фіксованого індивідуального членства. У діяльності громадських організацій у випадках, передбачених їх статутами, можуть брати участь колективні члени. Це інші об'єднання громадян та трудові колективи підприємств, установ, організацій всіх форм власності.

Індивідуальними членами молодіжних громадських організацій можуть бути особи віком від 14 до 35 років, індивідуальними членами дитячих громадських організацій - особи віком від 6 до 18 років. Вступ неповнолітніх віком до 10 років до дитячих громадських організацій здійснюється за письмовою згодою батьків, усиновителів, опікунів або піклувальників. Особи старшого віку можуть бути членами молодіжних та дитячих громадських організацій за умови, якщо їх кількість у цих організаціях не перевищує третину загальної кількості членів; у складі виборних органів молодіжних та дитячих громадських організацій кількість осіб старшого віку не може перевищувати третину членів виборних органів. Колективними членами молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути колективи інших молодіжних та дитячих громадських організацій.

Окрім того, громадські організації мають право на добровільних засадах засновувати або вступати між собою в спілки (союзи, асоціації тощо), утворювати блоки та коаліції, укладати між собою угоди про співробітництво і взаємодопомогу. Утворення об'єднаннями громадян, зокрема громадськими організаціями, спілок між собою (як форми об'єднання) ґрунтується на реалізації відповідного права громадянами, які є членами цих організацій. Важливо, що засновниками спілок об'єднань громадян можуть бути виключно легалізовані об'єднання громадян. Створення і легалізація спілок об'єднань громадян, порядок їх діяльності та ліквідації здійснюються аналогічно з легалізацією громадських організацій, створених фізичними особами.

Засновниками спілок молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути молодіжні та дитячі громадські організації. Обмеження щодо кількості осіб, вік яких перевищує відповідно 35 та 18 років, у складі виборних органів не поширюється на спілки молодіжних та дитячих громадських організацій.

Таким чином, членство в громадських організаціях може бути індивідуальним та колективним; фіксованим і нефіксованим. Умови членства в громадських організаціях, права та обов'язки членів обов'язково передбачаються статутами громадських організацій, однак можуть бути деталізовані та розширені в інших локальних актах (положеннях про членство тощо).

Керівні органи та структурні підрозділи громадських організацій

Найвищим органом в структурі будь-якої громадської є Загальні збори (Конференція, З'їзд) – орган, який представляє інтереси всіх членів організації. Періодичність скликання Загальних зборів визначається статутом організації. Вони уповноважені приймати рішення з будь-яких питань, що стосуються діяльності громадської організації. Статутні документи громадської організації можуть передбачати як те, що учасниками Загальних зборів можуть бути всі члени організації, так і представники певної кількості членів організації (відповідно до квот, встановлених статутом). Закон України «Про об'єднання громадян» визначив питання, які є виключною компетенцією вищого статутного органу, такі як рішення про створення та про саморозпуск організації, про внесення змін і доповнень до статуту тощо.

Для керівництва поточною діяльністю організації створюється виконавчий орган – колегіальний (Правління, Президія тощо), одноособовий (Президент, Голова організації, Директор), або і колегіальний, і одноособовий. Компетенція виконавчого органу визначається статутними документами. Як правило, більшість питань виконавчий орган може вирішувати самостійно. Однак, в деяких випадках рішення виконавчого органу можуть мати лише попередній характер та вимагають подальшого схвалення вищим статутним органом.

Поряд із представницьким колегіальним органом (наприклад, Президією) можуть створюватись інші представницькі органи, а також виконавчий орган – Правління (Секретаріат).

Важливе місце в структурі органів громадської організації посідає Контрольно-ревізійна комісія. Її функція полягає в здійсненні нагляду за діяльністю виконавчого органу, її відповідності статутним документам громадської організації. Особлива місце займає контроль за фінансовою діяльністю організації. Контрольна-ревізійна комісія готує звіт, в якому висвітлюється діяльність виконавчого органу організації, та подає його на затвердження Загальним зборам.

Можуть створюватись і інші постійні або тимчасові структурні підрозділи.

Бажаним є найбільш чітке та повне визначення в статуті процедур, які впливають на правомочність рішень керівних органів: порядок скликання, умови правомочності органу, право підпису тощо.

Локальні правові акти громадських організацій

Основне місце серед внутрішніх нормативних актів громадських організацій займає статут. У даному документі відображаються загальні принципи та механізми діяльності організації. Наявність статуту є неодмінною умовою реєстрації громадської організації. Відповідно до законодавства у статуті громадської організації обов'язково повинні бути відображені такі питання:

- 1) назва об'єднання громадян (повну, а також скорочену), його статус та юридичну адресу;
- 2) мету та завдання об'єднання громадян;
- 3) умови і порядок прийому в члени об'єднання громадян, вибуття з нього;
- 4) права і обов'язки членів (учасників) об'єднання;
- 5) порядок утворення і діяльності статутних органів об'єднання, місцевих осередків та їх повноваження;
- 6) джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна об'єднання, порядок звітності, контролю, здійснення господарської та іншої комерційної діяльності, необхідної для виконання статутних завдань;
- 7) порядок внесення змін і доповнень до статутного документа об'єднання;
- 8) порядок припинення діяльності об'єднання і вирішення майнових питань, пов'язаних з його ліквідацією.

Окрім того, доцільно прийняти ряд положень, які врегульовують діяльність статутних органів організації – Загальних Зборів, Правління, Контрольно-ревізійної комісії, інших структурних підрозділів організації, а також її діяльність місцевих осередків. У положеннях можна врегулювати загальні процедурні питання та деталізувати правовий статус зазначених органів.

Окремими положення слід врегулювати питання членства в організації (порядок набуття членства та його втрати, права та обов'язки членів організації) та членських внесків (їхній розмір, періодичність та порядок сплати).

У випадку, якщо місцеві осередки громадської організації мають намір реєструватись як юридичні особи, це їх право потрібно передбачити в статуті, та врегулювати майнові питання у відносинах між громадською організацією та місцевими осередками, оскільки майно громадської організації - єдине, це не кооператив.

Оскільки на практиці існують випадки, коли після зміни керівника його попередник продовжує утримувати статут, свідоцтво про державну реєстрацію, інші документи та печатку, які є власністю громадської організації, доцільно заздалегідь визначити порядок зберігання цих документів, щоб запобігти їх викраденню чи неповерненню.

Господарська діяльність об'єднань громадян

Питання щодо права неприбуткових організацій самостійно здійснювати господарську діяльність і досі залишається дискусійним. Обґрунтуванням заперечення такого права є ч.1 ст.24 Закону України „Про об'єднання громадян», згідно з якою з метою виконання статутних завдань і цілей зареєстровані об'єднання громадян можуть здійснювати необхідну господарську та іншу комерційну діяльність шляхом створення госпрозрахункових установ і організацій із статусом юридичної особи, заснування підприємств в порядку, встановленому законодавством. Проте цей Закон був прийнятий ще на початку 90-х і до прийняття Конституції України, тому не всі його положення, не зважаючи на зміни, відповідають суспільним реаліям та положенням законодавства. Так, Господарський кодекс окремо виділяє господарську некомерційну діяльність як діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямовану на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність, без мети одержання прибутку і, яка здійснюється суб'єктами господарювання, тобто будь-якими зареєстрованими юридичними особами, крім органів державної влади та місцевого самоврядування (ст.3, 52-55 ГК України). Цивільний кодекс серед організаційно-правових форм юридичних осіб виділяє непідприємницькі товариства, діяльність яких не має на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками (ст.83, 85 ЦК України). Непідприємницькі товариства (споживчі кооперативи, об'єднання громадян тощо) та установи можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність, якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню. У п.1.32 Закону 334/94 чітко вказано, господарською є будь-яка діяльність направлена на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, а участь неприбуткових організацій в організації такої діяльності є регулярною, постійною і суттєвою, в тому числі і у випадку здійснення діяльності через представників від її імені. П 1.31 цього ж Закону уточнює, що й безоплатне надання результатів робіт і послуг вважається продажем, тобто отриманням доходу, принаймні в нематеріальній формі. Закон України „Про об'єднання громадян” є загальним актом, тоді як закони, що регулюють діяльність окремих видів громадських організацій („Про кооперацію”, „Про організації роботодавців”, „Про кредитні спілки”, „Про професійних творчих працівників та творчі спілки”, „Про благодійництво та благодійні організації”) прямо дозволяють громадським організаціям самостійну

господарську діяльність. Ст. 36 Конституції України гарантує рівність всіх громадських організацій перед законом, згідно ст. 8 Конституції її положення мають пряму дію, що підтвердив і Конституційний суд, скасувавши дискримінаційні положення законів „Про молодіжні та дитячі громадські організації” та „Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”. Якщо кожному виду громадських організацій дозволено займатись господарською діяльністю, то пряма дія ст.36 Конституції означатиме неконституційність загальної заборони на здійснення такої діяльності громадськими організаціями. Відповідно до п.1 Перехідних положень Конституції, закони та інші нормативні акти, прийняті до набрання нею чинності, застосовуються в частині, що не суперечить Конституції. Цивільний та Господарський кодекси і ряд законів про окремі види НПО, прийняті в 1997-2004рр. не суперечать Конституції, а застосування ст.24, на нашу думку, суперечить.

Законодавство оперує поняттями „основна” та „неосновна” діяльність неприбуткових організацій. Основною діяльністю вважається діяльність неприбуткових організацій з надання благодійної допомоги, просвітніх, культурних, наукових, освітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання, зі створення системи соціального самозабезпечення громадян та для інших цілей, передбачених статутними документами, укладеними на підставі норм відповідних законів про неприбуткові організації. На неприбуткові організації поширюються вимоги щодо одержання державної ліцензії (акредитації) на надання окремих послуг, як-от на медичні, ветеринарні, аптечні, охоронні послуги, деякі будівельні і проектні роботи, освітні послуги з виданням дипломів державного зразка.

Чимало українських неприбуткових організацій мають досвід видавничої діяльності, в т.ч. друкованих засобів масової інформації. Проте вони поширюють цю продукцію безплатно в обмін на безповоротну допомогу, навіть якщо закони про відповідні організації дозволяють відображати доходи від видавничої продукції як доходи від основної діяльності. Видавнича діяльність як операція особливого виду може стати законним джерелом ресурсів для неприбуткової організації. Чимало неприбуткових організацій надають просвітні послуги в формі проведення різноманітних семінарів, тренінгів або конференцій. Слід пам'ятати, що до валових витрат підприємств вартість цих послуг можна відносити не тільки як таку (зазвичай у платіжних документах вказують „внесок на проведення конференції ...”), але й як компенсаційні виплати учасникам-фізичним особам. До таких осіб належать працівники, члени органів управління підприємств та організацій, а також особи, які мають доручення на ведення переговорів, підписання договорів та інших цивільно-правових документів. Для цього необхідні документи, що засвідчують витрати на участь цих осіб у переговорах, конференціях або симпозіумах, які проводяться за тематикою, що збігається з основною діяльністю підприємства. Важливою функцією багатьох неприбуткових організацій є фундаментальні наукові дослідження, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи. Якщо ці роботи фінансуються коштом Державного бюджету і проводяться по відповідній бюджетній класифікації, то неприбуткові організації, які є підрядними чи субпідрядними, не повинні сплачувати податок на додану вартість.

Конституційні гарантії рівності прав суб'єктів господарської діяльності дозволяють висновити, що перелік видів основної діяльності для благодійних та громадських організацій має включати всі платні послуги, що можуть надавати неприбуткові установи, які фінансуються з державного або місцевих бюджетів. Зрозуміло також і те, що обмеження обумовлюються необхідністю чіткого переліку видів основної діяльності в установчих документах і наявністю відповідних ліцензій та інших спеціальних дозволів, якщо вони потрібні для здійснення таких видів діяльності.

Дуже часто неприбуткові організації дістають відмову щодо включення до Реєстру або їх звітти виключають за одержання (навіть гадане, на підставі самих лише установчих документів), інших доходів, ніж указано в пп. 7.11.2-7.11.7 Закону № 334/94. Серед керівників неприбуткових організацій поширена думка, що всі доходи, крім пожертв і пасивних доходів, підлягають оподаткуванню як доходи від неосновної діяльності. Так, органи державної податкової служби не мають повноважень встановлювати перелік видів основної діяльності – це питання ще не врегульовано законодавчо. Але в ч. 2 і 3 пп. 7.11.9 та в п. 16.10 Закону № 334/94 містяться положення, які прямо гарантують право неприбуткових організацій одержувати інші доходи, ніж указано в пп. 7.11.2-7.11.8. Зрозуміло, ці доходи підлягають податковому обліку та оподаткуванню в установленому порядку, але Закон № 334/94 не визначає їх одержання як підставу для позбавлення статусу неприбуткової організації.

У багатьох випадках неприбутковим організаціям необхідно одержати за належне їм майно саме кошти, а не інші цінності. Але їх стримують сумніви щодо відповідності таких операцій ознаці неприбутковості. Втім, Закон № 334/94 чітко встановлює, що до валових доходів належить лише прибуток від продажу, обміну та інших видів відчуження основних фондів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації. Хоча не всі активи неприбуткових організацій підлягають амортизації відповідно до п. 7.11, 7.20 Закону № 334/94, але до валових витрат включено різницю між ціною продажу і балансовою вартістю таких активів, які не підлягають амортизації. Тобто різниця між ціною придбання комп'ютера (первісною балансовою вартістю) і ціною продажу підлягає включенню до валових витрат неприбуткової організації.

Неприбуткові організації можуть ефективно залучати ресурси у формі поворотної фінансової допомоги чи безплатного користування майном, оренда (лізинг) у межах амортизаційних відрахувань, а також доходи від товарообмінних (бартерних) операцій та продажу основних фондів, що не перевищують первісної чи остаточної балансової вартості таких товарів чи основних фондів.

Оподаткування діяльності громадських організацій в Україні

П.7.11 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» №334/94 передбачено особливий порядок оподаткування неприбуткових організацій. Відповідно до п.7.11.1 цього закону, благодійні фонди і благодійні організації, в тому числі громадські організації, створені з метою провадження екологічної, оздоровчої, аматорської спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності, а також творчі спілки та політичні партії, громадські організації інвалідів та їх місцеві осередки, створені згідно з Законом України "Про об'єднання громадян", релігійні організації, житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок, відносяться до неприбуткових організацій.

Відповідно до п.7.11.10 Закону №334/94 з метою оподаткування центральний податковий орган веде реєстр всіх неприбуткових організацій, які звільняються від оподаткування. При реєстрації громадської організації як платника податку на прибуток і податку на додану вартість, одночасно треба подати заяву про присвоєння ознаки неприбутковості і включення в Реєстр неприбуткових установ та організацій (далі – Реєстр), який веде Державна податкова адміністрація України (далі – ДПА України). За умови виконання ряду вимог, організація може бути визнана неприбутковою та одержати пільги з оподаткування окремих видів своїх доходів відповідно до наданого їй податковим органом чотиризначного коду. Окремі коди мають

11 видів неприбуткових організацій, які не належать до органів державної влади, місцевого самоврядування та установ, фінансованих із відповідних бюджетів. Зокрема, такі коди мають творчі спілки (0007), політичні партії (0008), пенсійні фонди (0009), кредитні спілки (0010), релігійні організації (0013) тощо.

Суми безповоротної фінансової допомоги та вартість товарів (робіт, послуг), безплатно наданих неприбутковим організаціям, не оподатковуються тільки у тому випадку, якщо неприбуткові організації отримують таку допомогу в порядку, визначеному п. 7.11 Закону № 334/94. Для різних видів неприбуткових організацій встановлюються різні умови оподаткування окремих видів доходів, які залежать від коду ознаки неприбутковості, присвоєного кожній організації.

Безповоротна фінансова допомога включає такі види коштів:

- суму коштів, передану платникові податку згідно з договорами дарування, іншими подібними договорами, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення цих коштів (за винятком бюджетних дотацій і субсидій), або без укладання таких угод;
- суму безнадійної заборгованості, відшкодовану кредитору позичальником після списання такої безнадійної заборгованості;
- суму заборгованості платника податку перед іншою юридичною чи фізичною особою, що залишилася нестягнутою після закінчення терміну позовної давності;
- кредит або депозит, наданий платнику податку без встановлення строків повернення основної суми, за винятком кредитів, наданих під безстрокові облігації, і депозитів до запитання у банківських установах.

До безоплатно наданих товарів (послуг) прирівнюються:

- суму вартості товарів, передану на підставі договорів дарування або інших договорів, що не передбачають компенсації вартості чи повернення товарів, або без укладання подібних договорів;
- послуги, які надаються без вимоги щодо компенсації їх вартості;
- товари, передані НПО на відповідальне зберігання і використані нею у своїй господарській діяльності.

П.7.11.13 Закону №334/94 основну діяльність визначає як діяльність неприбуткових організацій з надання благодійної допомоги, просвітніх, культурних, наукових, освітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання, зі створення систем соціального самозабезпечення громадян (недержавні пенсійні фонди, кредитні спілки та інші подібні організації). До основної діяльності також включається продаж неприбутковою організацією товарів (послуг), які пропагують принципи та ідеї, для захисту яких було створено таку неприбуткову організацію, та які є тісно пов'язаними з її основною діяльністю, якщо ціна таких товарів (послуг) є нижчою за звичайну або коли така ціна регулюється державою. До основної діяльності не включаються операції з надання товарів (послуг) неприбутковими організаціями, визначеними в абзацах "в" - "д" п. 7.11.1, особам іншим, ніж засновники (члени, учасники) таких організацій. Статутні документи неприбуткових організацій мають містити вичерпний перелік видів їх діяльності.

Із суто правової точки зору для неприбуткових організацій нечітко визначено статус разових чи періодичних внесків учасників. Ці внески можна визначити як безповоротну допомогу, якщо вони не залишаються власністю учасників і не повертаються їм у випадку припинення членства або ліквідації неприбуткової організації. Чимало неприбуткових організацій в Україні – відповідно до світової практики і

дуже слушно з точки зору залучення ресурсів – прагне залучати внески своїх учасників не як пожертви, а в обмін на свої послуги. Точніше буде сказати, в обмін на право скористатися вказаними в установчих документах організації послугами, бо невідомо, якими саме послугами і якою мірою скористається кожен учасник. Отже, такі внески можна тлумачити і як доходи від основної діяльності неприбуткових організацій, навіть якщо невідомо, хто саме з учасників і коли одержить компенсацію за свої внески. Відповідно до визначення основної діяльності, продаж товарів і послуг учасникам окремих видів неприбуткових організацій, не підлягає обкладанню податком на прибуток, якщо відповідна основна діяльність указана в установчих документах і в законах про неприбуткові організації такого виду. В установчих документах часто вказується на членські внески та інші внески учасників як джерела формування майна і коштів такої організації. Ці внески, як правило, в законодавстві вважаються такими, що підлягають поверненню членам у випадку припинення членства, як-от в асоціаціях підприємств і житлових кооперативах, де подібні внески спеціально звільнено від податку на прибуток на підставі пп. 7.11.6 і 7.11.7 Закону № 334/94. Проте, неприбуткові організації, які не є кооперативами і профспілками, не мають пільг щодо оподаткування таких внесків.

Від оподаткування звільнюються доходи неприбуткових організацій, отримані у вигляді коштів як третейський збір.

Якщо неприбуткова організація отримує доходи з джерел інших, ніж ті, що визначені законом, вона зобов'язана сплатити податок на прибуток, який визначається як сума доходів, отриманих з таких інших джерел, зменшена на суму витрат, пов'язаних із отриманням таких доходів, але не вище суми таких доходів, за загальною ставкою, при цьому сума амортизаційних відрахувань не враховується.

Місцеві осередки в структурі громадських організацій

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про об'єднання громадян», об'єднання громадян України утворюються і діють з всеукраїнським, місцевим та міжнародним статусом. Таким чином, всеукраїнська громадська організація зобов'язана мати місцеві осередки в більшості областей. Громадські організації із міжнародним статусом також мають право мати місцеві (міські, районні тощо) осередки, однак це не є обов'язковою вимогою до них. Місцеві громадські організації місцевих осередків мати не можуть. При цьому закон відрізняє поняття «місцевий осередок» від поняття «колективний член».

Проблемним є питання про те, яким чином повинні реєструватися місцеві осередки громадських організацій, що є особливим видом відокремлених структурних підрозділів, і чи можуть вони бути самостійними юридичними особами. Оскільки чинне законодавство не містить прямої відповіді на це питання (ані дозволу, ані заборони), при вирішенні цього питання рекомендується керуватися наступним.

Законодавство встановлює, що місцевими органами державної виконавчої влади, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад реєструються в обов'язковому порядку місцеві осередки зареєстрованих всеукраїнських та міжнародних об'єднань громадян, якщо така реєстрація передбачена статутними документами цих об'єднань. Тому, дане питання має бути врегульовано статутом громадської організації. Якщо організація має намір утворювати місцеві осередки як юридичні особи, то жоден закон не може обмежити її у цьому праві. Практика свідчить про поширення випадків реєстрації місцевих громадських організацій як місцевих осередків всеукраїнських, міжнародних громадських організацій. В даному випадку,

це виключне право вищих керівних органів громадської організації набувати одночасно статусу місцевого осередку. Таким чином, у випадку, якщо статутом об'єднання громадян передбачена реєстрація його місцевих осередків, така реєстрація повинна здійснюватися органами юстиції та виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» поширює свою дію на державну реєстрацію всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, в тому числі громадські організації. Відповідно до ст. 1 цього закону, об'єднання громадян, благодійні організації, політичні партії, інші установи та організації, для яких законом встановлені особливості державної реєстрації, набувають статусу юридичної особи лише з моменту їх державної реєстрації у порядку, встановленому цим Законом. Відповідно до ст. 4 цього Закону, державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців - засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру. Відокремлені підрозділи юридичної особи не підлягають державній реєстрації.

Таким чином, ст. 14 Закону України «Про об'єднання громадян» є спеціальною нормою, яка дозволяє державну реєстрацію місцевих осередків об'єднань громадян як юридичних осіб у випадках, якщо це передбачено їх статутами. Поясненням цього може бути те, що громадська організація утворюється саме її осередками, в той час як філії та представництва не утворюють підприємницькі товариства.

Судова практика щодо діяльності громадських організацій

Судова практика про право на свободу об'єднання та діяльність громадських організацій в Україні ще не є усталеною і продовжує формуватися. Справи за участю громадян та громадських організацій, які звертаються за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, можуть розглядатися як судами загальної юрисдикції (загальними, адміністративними або господарськими) так і Конституційним судом України, залежно від підстав та предмету позову, складу осіб, які беруть участь у справі та інших факторів.

Чільне місце в українській судовій практиці щодо права на свободу об'єднання та діяльності громадських організацій посідає Рішення Конституційного суду України у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частин першої, другої статті 10 Закону України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" (справа про молодіжні організації) № 18-рп від 13.12.2001 за конституційним поданням п'ятдесяти народних депутатів України.

«Конституція України закріплює вихідний принцип громадянського суспільства: "Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності" (частина перша статті 15). Враховуючи те, що право на свободу об'єднання є одним з основних політичних прав громадян, принцип багатоманітності суспільного життя є відправним у визначенні засад реалізації цього конституційного права і встановлення інститутів громадянського суспільства, складовою якого є різноманітні об'єднання громадян, що представляють певні ідеологічні та інші погляди, інтереси різних соціальних груп та індивідів,» - говориться у Рішенні.

Народні депутати України вважали, що оспорювані положення, а саме: про "неправомірне визначення Законом України Українського національного комітету молодіжних організацій як спілки, через яку здійснюється державна фінансова підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій", про координацію УНКМО молодіжного руху, про об'єднання цією спілкою більшості молодіжних та дитячих громадських організацій - суперечать "принципам рівноправності громадських організацій, викладеним у частинах четвертій та п'ятій статті 36 Конституції України". Вирішуючи питання, Конституційний Суд України вирішив визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення вказаного Закону, що передбачали об'єднання більшості легалізованих молодіжних та дитячих громадських організацій у конкретно визначену спілку: "Український національний комітет молодіжних організацій"; положення, яким УНКМО державою визначений як координатор молодіжного руху в Україні; положення, відповідно до якого Верховна Рада України при затвердженні Державного бюджету України могла передбачати видатки на підтримку лише "спілки, членами якої є більшість зареєстрованих всеукраїнських молодіжних та дитячих громадських організацій, а також обласних, Автономної Республіки Крим, київських та севастопольських міських спілок молодіжних та дитячих громадських організацій"; положення про те, що фінансова підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій могла здійснюватись через одну "спілку всеукраїнських молодіжних громадських організацій". Ці положення втратили чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України вказаного рішення, яке є остаточним і не може бути оскарженим.

Відомою є «кінологічна» справа за участі декількох всеукраїнських громадських організацій – Федерації мисливського собаківництва України, Центрального клубу володарів німецьких вівчарок України та Кінологічного клубу України проти Всеукраїнської громадської організації «Кінологічна спілка України» про визнання недійсним статуту, заборону діяльності та скасування державної реєстрації останньої з причин обмеження та порушення її статутом та діяльністю права на свободу об'єднання та інших норм законодавства України. Основною підставою вимог позивачів була норма, закладена в статуті Спілки, що стала підставою для виключення зі Спілки її членів: п. 5.9.: «З урахуванням специфіки племінної роботи з чистопородними собаками, їх володарі, які є членами Спілки, не можуть одночасно бути і членами інших кінологічних організацій не членів Міжнародної кінологічної федерації та національних кінологічних організацій інших держав. Член Спілки, що приймає участь у племінних заходах організації, що є альтернативною Спілці (МКФ), втрачає статус члена Спілки за рішенням Президії не менш як на 6 місяців. Санкції, що застосовуються до члена Спілки, поширюються й на його собак». В результаті розгляду справи Кінологічна спілка усунула вищевказаний пункт зі свого статуту, а сторони примирились між собою. Представником позивачів у вказаній справі виступила директор Юридичної фірми «Москаленко і Партнери» А. Москаленко.

Будь-яке обмеження права на свободу об'єднання, за винятком прямо встановлених законом, незалежно від того, чи є таке обмеження дією чи бездіяльністю, є відповідно до Цивільного кодексу України нікчемним правочином. Це означає, що недійсність такого обмеження прямо встановленого законом, визнання його недійсним в судовому порядку не вимагається, воно не породжує жодних юридичних наслідків окрім тих, які прямо пов'язані з його недійсністю.

Практика Європейського суду з прав людини

Глава 4 Закону України „Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” від 23.02.2006 № 3477-IV та інші акти законодавства встановлюють обов’язковість застосування українськими судами Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (Рим, 04.11.1950) та практики Європейського суду з прав людини в Україні як джерела права, при чому не лише тих прецедентів, які стосуються України. Окрім того, ч. 4 ст. 55 Конституції України затверджує право кожного „після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна”, тому кожен громадянин та громадська організація має можливість звернутись за захистом своїх прав безпосередньо до Європейського суду з прав людини на основі Конвенції та прецедентів Європейського суду, в тому числі і тих, які стосуються захисту права на свободу об’єднання.

Практика Європейського суду з прав людини містить значний перелік справ щодо застосування статті 11 Конвенції (про право на свободу об’єднання), переважна більшість з яких присвячена насамперед правам політичних партій та профспілок. Тлумачення Європейським судом з прав людини змісту статті 11 Конвенції є набагато ширшим з зміст самої норми та її тлумачення в національному праві України. Окремо можна відзначити справи «Соресен та Расмусен проти Данії» (CASES OF SØRENSEN v. DENMARK and RASMUSSEN v. DENMARK № 52562/99 and 52620/99), справу «Сігурдур Сігурдзонсон проти Ірландії» (CASE OF SIGURDUR A. SIGURJÓNSSON v. ICELAND (Application no. 16130/90) judgment of 30 June 1993, Series A no. 264 - рішення від 30.06.1993 року); справу «Янг, Джеймс та Уебстер проти Сполученого королівства» (CASE OF YOUNG, JAMES AND WEBSTER v. THE UNITED KINGDOM (Application no. 7601/76; 7806/77) 13 August 1981 – рішення від 13.08.1981 року); справу «Густафсон проти Швеції» (CASE OF Gustafsson v. Sweden judgment of 25 April 1996 – рішення від 24.04.1996 року), та інші.

Післямова

З метою Європейської інтеграції України, орієнтації на демократію і західні стандарти життя, постає гостра необхідність впливу на молоде покоління з метою формування нового погляду на право і закон; поширення високих етичних правових стандартів; усвідомлення необхідності і реальної можливості формування правової держави і громадянського суспільства, важливості власної ролі кожного громадянина у цьому процесі і підвищення громадянського патріотизму.

Саме громадським організаціям належить винятково важлива місія впливу на правосвідомість та правову культуру громадян: усвідомлення та активну реалізацію українцями своєї громадянської позиції; контроль за діями органів державної влади та місцевого самоврядування; усвідомлення унікальності кожної особистості та створення умов розвитку талантів та особливих вмінь; викорінення застарілих негативних уявлень про право та пов'язані з ним явища; пізнання та здійснення прав і свобод людини і громадянина у нерозривному зв'язку з обов'язками перед суспільством; усвідомлення необхідності правомірної поведінки, дотримання правових норм; уміння контролювати об'єктивність власних правових суджень, оцінок; уміння знаходити, адекватно оцінювати інформацію і використовувати її.

Ефективна реалізація права на свободу об'єднання є передумовою виконання цієї місії, що включає, зокрема, і обов'язкове дотримання законодавства як органами державної влади і місцевого самоврядування, так і самими громадськими організаціями, їх лідерами та членами.

Юридична фірма «Москаленко і Партнери»

Анастасія Москаленко: тел.: 8 (067) 305-55-60, e-mail: amoska@bigmir.net;

Костянтин Задоя: 8 (097) 900-34-17;

Ольга Дем'янець: 8 (050) 135-44-24;

Адреса: вул. Верховинна 36-А, м. Київ, 03115

ВСЕУКРАЇНЬСКА МОЛОДІЖНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ДЕБАТНА АКАДЕМІЯ»

ЗАПРОШУЄ ДО СПІВПРАЦІ

Дебатна Академія є об'єднанням прихильників інтелектуально-риторичної гри «Дебати» і створена з метою активізації та розвитку дебатного руху в Україні, підтримки цілеспрямованої талановитої молоді, надання їй можливості брати активну участь у становленні України як європейської, заможної, правової держави, освіти та виховання молоді відповідно до духу демократії, гуманізму, поваги до прав і свобод людини.

Дебати стимулюють розвиток критичного мислення та риторичних навичок, дозволяють поглиблювати і систематизувати нові знання, сприяють виробленню системного та об'ємного бачення тієї чи іншої проблеми, виховують вміння толерантно ставитись до протилежних думок, повагу до людей та їх поглядів і переконань. Дебати об'єднують молодь, небайдужу до важливих соціально-політичних, економічних, культурних подій та високих духовних цінностей, яка сповнена енергії, прагне розвинути свої здібності та досягти вершин особистісного розвитку. Саме тому дебатні організації та клуби існують більш ніж у 70-ти країнах світу, в усіх провідних вищих навчальних закладах. Багато відомих політиків, бізнесменів та діячів культури Європи і США були свого часу дебатерами.

В 2008 році Академією заплановано реалізацію наступних проектів: Всеукраїнський англomовний дебатний турнір (квітень, м. Київ); Міжнародний дебатний турнір «Fire» (березень, м. Харків); Щорічна Всеукраїнська літня дебатна школа (липень, м. Одеса); Турнір „Двох столиць” (вересень, Київ-Дніпропетровськ); Третій Щорічний Всеукраїнський Турнір „Серце Києва” (28-30 листопада, м. Київ) та багато інших.

Ми запрошуємо до співпраці всіх, хто бажає приймати участь або підтримувати дебатний рух в Україні, запрошуємо до співпраці засоби масової інформації, незалежні громадські організації та навчальні заклади України для спільної діяльності!

Ми пропонуємо всебічну допомогу та підтримку у створенні, розвитку та діяльності дебатних клубів та проведенні дебатних турнірів або дебатних змагань як частини інших заходів.

Ми переконані, що розвиток дебатного руху значно допоможе розвитку талановитої молоді, створенню громадянського суспільства та правової держави в Україні.

Контакти ВМГО „Дебатна Академія”:

тел./факс: 38 (044)-246-71-36

тел.: 8067-969-4740 (Олександра Матвійчук, Президент); 8 (067) 305-55-60 (Анастасія Москаленко, Віце-президент, Президент Київського відділення)

www.debate.org.ua, www.debate.com.ua/forum

e-mail: DebateClubUA@gmail.com.